

Sygn. akt III U 632/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2015r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce Wydział III

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Bożena Bielska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Beata Ossowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 września 2015r. w O.

sprawy z odwołania A. R. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o rentę socjalną

na skutek odwołania A. R. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 3 czerwca 2014r. **nr** (...)

orzeka:

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

A. R. (1) wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 03.06.014r., odmawiającej mu prawa do renty socjalnej.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że A. R. (1) w dniu 26.02.2014r. złożył wniosek o przyznanie renty socjalnej. Ponieważ zarówno Lekarz orzecznik ZUS jak i Komisja Lekarska ZUS stwierdzili, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy, decyzją z dnia 03.06.2014r. odmówiono mu prawa do renty socjalnej

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. R. (1) w dniu 29.06.2011r. złożył wniosek o przyznanie renty socjalnej. Ponieważ nie uznano go za osobę całkowicie niezdolną do pracy, decyzją z dnia 16.09.2011r. odmówiono mu prawa do renty socjalnej. Odwołanie A. R. (1) od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 05.04.2012r. w sprawie IIIU 797/11. Także apelacja odwołującego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24.10.2012r. w sprawie IIIAUa 561/12.

A. R. (1) w dniu 26.02.2014r. złożył kolejny wniosek o przyznanie renty socjalnej. W toku jego rozpoznawania zarówno Lekarz orzecznik ZUS jak i Komisja Lekarska ZUS stwierdzili, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy, dlatego zaskarżoną decyzją z dnia 03.06.2014r. odmówiono mu prawa do renty socjalnej.

A. R. (1) (ur. (...)) ukończył gimnazjum i pierwszą klasę technikum oraz kurs spawacza. W II klasie technikum przerwał naukę i wyjechał do Wielkiej Brytanii, gdzie przez 6 miesięcy pracował. Po powrocie do Polski podejmował prace dorywcze. Ukończył kurs prowadzenia pojazdu i otrzymał prawo jazdy. Był kilkakrotnie karany. W toku postępowań karnych był badany przez biegłych z zakresu psychiatrii i neurologii, którzy stwierdzali, iż w chwili popełnienia czynu był poczytalny i jest w stanie stawiać się na rozprawę.

U odwołującego od 9 roku życia pojawiły się zaburzenia zachowania. W latach 2004-2009 pozostawał pod opieką PZP dla (...) w O. z powodu zaburzeń zachowania, od kwietnia 2011r. z inicjatywy matki podjął terapię, którą następnie przerwał. Kolejną terapię psychiatryczną podjął w 2015r. W latach 2001 - 2009 był leczony w Poradni Neurologicznej z powodu padaczki z napadami częściowymi złożonymi. U odwołującego rozpoznano zaburzenia osobowości i zachowania, o etiologii mieszanej (organiczno-środowiskowej) oraz padaczkę.

Pismem z dnia 16.10.2013r. matka odwołującego, M. R., w sprawie INs 117/13 wystąpiła do Sądu Okręgowego w Ostrołęce Wydziału I Cywilnego z wnioskiem o częściowe ubezwłasnowolnienie A. R. (1). W toku tego postępowania odwołujący był badany przez biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, którzy stwierdzili, iż odwołujący nie wymaga pomocy w kierowaniu swoim postępowaniem i prowadzeniu swoich spraw. Postanowieniem z dnia 20.02.2015r. wniosek o ubezwłasnowolnienie został oddalony. M. R. powyższe postanowienie zaskarżyła apelacją.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wszystkie dokumenty zawarte w aktach ZUS, w tym dokumentację lekarską, opinie biegłych, opinie psychiatryczne i psychologiczne znajdujące się w aktach: IIIRNs-141/13, INs-117/13, INs-74/11 i IIK 869/12.

Sąd zważył, co następuje:

A. R. (1) wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 02.06.2014r., odmawiającej mu prawa do renty socjalnej. W toku postępowania był reprezentowany przez pełnomocnika – matkę, M. R. (k. 37a.s.), która jest też jego kuratorem jako osoby niepełnosprawnej (k. 35a.s.).

W ocenie Sądu odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27.06.2003r. o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: przed ukończeniem 18 roku życia; w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Według art. 5 tej ustawy, ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik ZUS, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Definicja osoby niezdolnej do pracy zawarta jest w art. 12 ust. 1-3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza, iż jest nią osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Sporne w sprawie było jedynie to, czy A. R. (1) jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i na jaki okres. W celu oceny powyższej przesłanki Sąd kilkakrotnie dopuszczał w sprawie dowód z opinii biegłych z zakresu psychiatrii, psychologii i neurologii. Nadto uzyskał akta spraw toczących się z udziałem A. R. (1). Były to akta spraw: IIIRNs-141/13 o skierowanie na przymusowe leczenie psychiatryczne, INs-117/13 o ubezwłasnowolnienie, INs-74/11 o ubezwłasnowolnienie i IIK 869/12 z oskarżenia o popełnienie czynu z art. 279 § 1 kk. Nadto pełnomocnik odwołującego złożyła do akt sprawy opinie sędowo-psychiatryczne, wydawane w toku spraw karnych, dotyczących A. R. (1) (k. 16-20, k. 87-92a.s. oraz kartę informacyjną z obserwacji w szpitalu w C. (k. 57a.s.) i dokumentację z leczenia (k. 93a.s.).

W celu oceny zdolności do pracy A. R. (1) Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z zakresu: psychiatrii, psychologii, neurologii i medycyny pracy. W sprawie wypowiedziały się dwa zespoły biegłych: biegli z zakresu psychiatrii M. F., psychologii H. P. i medycyny pracy J. P. oraz drugi zespół: biegli z zakresu psychiatrii A. R. (2), psychologii L. K., neurologii R. Z. i biegła z zakresu medycyny pracy D. M..

Oba zespoły biegłych wydały tożsame opinie stwierdzające, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy, przy czym drugi zespół biegłych wydał również opinię uzupełniającą.

Biegli z zakresu: psychiatrii M. F., psychologii H. P. i medycyny pracy J. P. w opinii z dnia 06.12.2014r. rozpoznali u odwołującego: zaburzenia zachowania z cechami osobowości nieprawidłowej, nadużywanie alkoholu i substancji psychoaktywnych w wywiadzie oraz padaczkę w wywiadzie. W uzasadnieniu biegli wskazali, że u odwołującego nie stwierdza się endogennych zaburzeń nastroju, objawów wytwórczych oraz nasilonych zaburzeń funkcji poznawczych. Występują u niego zaburzenia w sferze charakterologiczno-popędowej. Jest on osobą pozbawioną poczucia obowiązku i odpowiedzialności, dążącą do zaspokajania własnych doraźnych potrzeb. Nie potrafi wyciągać wniosków z dotychczasowych doświadczeń życiowych, w tym ze stosowanych wobec niego wcześniejszych kar. Biegli wskazali też, że sprawność intelektualna badanego funkcjonuje w granicach normy, zna on podstawowe zasady i normy funkcjonowania społecznego oraz jest zdolny do krytycznego odbioru rzeczywistości.

Tożsamą opinię wydał drugi zespół biegłych. W opinii nadesłanej w dniu 12.05.2015r. biegli: psychiatra A. R. (2), psycholog L. K., neurolog R. Z. i biegła z zakresu medycyny pracy D. M. stwierdzili, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Biegli rozpoznali u niego zaburzenia osobowości i zachowania, o etiologii mieszanej (organiczno-środowiskowej) oraz padaczkę w wywiadzie. W uzasadnieniu podnieśli, iż odwołujący od 9 roku życia zaczął wykazywać zaburzenia zachowania, miał kłopoty z nauką, wagarował. Z powodu rozpoznanej padaczki został objęty opieką Poradni Neurologicznej, a od 2004r. z powodu zaburzeń zachowania był również leczony w (...). W 2007r. był hospitalizowany w oddziale neurologicznym z rozpoznaniem padaczki, napadów padaczkowych jednak nie obserwowano. Obecnie (od kilku lat) nie leczy się w ani w Poradni Neurologicznej ani w Poradni Przeciwpadaczkowej, leczenie przerwał po ukończeniu 18 roku życia, ponieważ nie miał napadów padaczkowych. Nie obserwuje się pogorszenia stanu zdrowia, aktualnie nie przyjmuje też leków psychiatrycznych. Biegli zaznaczyli nadto, że odwołujący był wielokrotnie karany za czyny przestępcze i wielokrotnie dla potrzeb orzeczniczych oraz spraw sądowych był badany przez psychologów, psychiatrów oraz przez biegłych sądowych z w/w zakresu. Wszystkie dotychczas wydane opinie sądowe psychiatryczno-psychologiczne na okoliczność różnorodnych spraw sądowych (karnych, w sądzie pracy i ubezpieczeń społecznych, w sądzie rodzinnym) jednoznacznie wskazują na brak podstaw do uznania jakiegokolwiek głębszej psychopatologii. Badanie psychologiczne w 2007r. wykazało normę intelektualną. Badanie z 2014r. (zawarte w opinii sądowo-psychiatrycznej sygn. akt II K 8/14) Skalą (...) (PL) wykazało zaś poziom przeciętny (IQs-95, IQw-102) z przewagą funkcji wykonawczych nad słowno-pojęciowymi, co wskazuje, że rzeczywisty potencjał intelektualny jest wyższy, tylko są zaniedbania edukacyjno-środowiskowe. Biegli wskazali nadto, iż w obrazie klinicznym są widoczne zaburzenia zachowania i osobowości o etiologii mieszanej, organiczno-środowiskowej. Odwołujący prezentuje postawę nieodpowiedzialności i lekceważenia norm społecznych, przejawia bardzo niską tolerancję frustracji i niski próg wyzwalań agresji i zachowań gwałtownych, przy czym ignoruje wydarzenia, które w ewidentny sposób mogą mu zaszkodzić, bagatelizuje wagę grożących mu negatywnych konsekwencji własnych działań, nie korzysta z doświadczeń dotychczasowych kar. Lekceważy dotychczas otrzymane kary, umniejsza znaczenie popełnionych czynów. Nie liczy się z emocjami innych. W badaniu psychologicznym testowym ujawnia dużo frustracyjnej złości, nastawień buntowniczo-opozycyjnych i ogólne niezadowolenie z życia. Za swoje samopoczucie i funkcjonowanie obwinia otoczenie, racjonalizuje zachowania, które są źródłem konfliktów z otoczeniem. Biegli wskazali też, że niewątpliwie funkcjonowanie społeczne odwołującego jest uciążliwe dla bliskich, niemniej jednak nie stanowi to podstawy do zmiany orzeczenia ZUS. Aktualny poziom naruszenia sprawności organizmu nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy zgodnie z posiadanym wykształceniem.

Wobec zastrzeżeń pełnomocnika odwołującego, która wskazywała, że w/w zachowania uniemożliwiają odwołującemu podjęcie pracy, postanowieniem z dnia 16.06.2015r. Sąd zlecił biegłym sporządzenie opinii uzupełniającej, celem

wskazania dlaczego biegli stwierdzili, że występujące u odwołującego zaburzenia osobowości i zachowania oraz cechy osobowości dyssocjalnej w połączeniu z padaczką nie powodują jego całkowitej niezdolności do pracy skoro zachowania takie i cechy odwołującego wpływają na możliwość i sposób wykonywania obowiązków pracowniczych oraz bezpieczeństwo odwołującego i osób z nim pracujących.

Biegli w opinii uzupełniającej podtrzymali opinię główną. Wskazali, że wykonane podczas obserwacji sądowo-psychiatrycznej (2014/2015r.) KT głowy wykazało zanik korowy okolic czołowych z poszerzeniem przestrzeni pływowych przymózgowych, co może sugerować komponentę organiczną zaburzeń psychicznych, niemniej jednak klinicznie miernie wyrażoną. Świadczą o tym nie tylko aktualne badania przeprowadzone przez biegłych ale i wcześniejsze badania psychologiczno-psychiatryczne przeprowadzane w czasie obserwacji szpitalnych sądowych, w wyniku których nie znaleziono podstaw psychopatologicznych do uznania choćby ograniczonej poczytalności (np. w sferze samokontroli). Również ostatnio przeprowadzane badania psychologiczno-psychiatryczne na okoliczność ubezwłasnowolnienia, nie potwierdziły jakiegokolwiek znaczącej psychopatologii. W przytoczanych opiniach istnieje zgodność, że słabe przystosowanie opiniowanego, w tym w zakresie powszechnych wymagań społeczno-moralnych oraz zadań i ról typowych dla swego wieku, wynika głównie z cech osobowości dyssocjalnej, czyli według dawnej nomenklatury - cech psychopatycznych osobowości. Biegli zaznaczyli, że przytoczony w pytaniu fragment opinii to opis cech tychże zaburzeń osobowości, nie wynikający z uszkodzenia (...), lecz z nieprawidłowo ukształtowanej (w procesie socjalizacji, wychowania) osobowości. Podobne cechy i podobne w związku z tym zachowanie przejawia większość osób mających trudności z utrzymaniem zachowań w granicach prawa, co nie znaczy, że z powodu zaburzonego wzorca funkcjonowania są one niezdolne do pracy. Mechanizmy funkcjonowania wynikające z zaburzeń osobowości są zależne od woli danej osoby,

mogą poddać się kontroli i korekcie, oczywiście przy odpowiedniej motywacji i wysiłku z własnej strony a w przypadku badanego biegli jak na razie tego nie dostrzegają.

Wprawdzie pełnomocnik odwołującego wniósł zastrzeżenia także i do tej opinii i wniósł o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii uzupełniającej, lecz Sąd na podstawie art. 217 § 3 kpc oddalił powyższy wniosek. W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności opinie biegłych w sposób dostateczny wyjaśniają okoliczności sprawy. Biegli dokonali szczegółowej analizy całej zebranej w sprawie dokumentacji medycznej oraz przeprowadzili szczegółowy wywiad oraz badania, przy czym drugi zespół biegłych uwzględnił również nowe dowody, zarówno składane przez pełnomocnika odwołującego, jak i uzyskane przez Sąd z urzędu. Zarówno rozpoznanie, jak i wnioski, które znajdują się w opinii są rzeczowe, spójne i logiczne, odwołują się też do wyników badań i rodzaju schorzeń odwołującego, dlatego zasługują na uwzględnienie. Biegli określili występujące schorzenia, stopień ich nasilenia i objawy oraz wpływ na zdolność do pracy. Drugi zespół biegłych uwzględnił też dane wynikające z opinii biegłych, sporządzanych w toku postępowań karnych, o ubezwłasnowolnienie i o skierowanie na przymusowe leczenie.

Zauważyć należy, że A. R. (1) w przeszłości już występował o przyznanie mu prawa do renty socjalnej, zaś organ rentowy decyzją z dnia 16.09.2011r. odmówił mu prawa do tego świadczenia. Odwołanie A. R. (1) od w/w decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w ostrołęce z dnia 05.04.2012r. w sprawie IIIU 797/11. Także apelacja odwołującego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24.10.2012r. w sprawie IIIAUa 561/12. Z akt rentowych wynika, iż przedmiotem badania były wówczas te same schorzenia, na które odwołujący powołuje się obecnie i nie był on uznawany za całkowicie niezdolnego do pracy. Nadto przeciwko odwołującemu toczyły się postępowania karne i w każdej z nich była podnoszona kwestia jego zdrowia psychicznego. W każdej z tych spraw biegli uznawali, że w chwili popełnienia czynu był poczytalny a nadto wskazywali, iż jest w stanie występować przed Sądem, nie stwierdzali również objawów choroby psychicznej (k. 16-20a.s., k. 39a.s.). A. R. (1) na przełomie 2010r. i 2015r. był poddany obserwacji psychiatrycznej w szpitalu w C.. W czasie tego pobytu nie zaobserwowano objawów wytwórczych ani napadów padaczkowych (k. 57a.s.). Z akt sprawy INs117/13 o ubezwłasnowolnienie A. R. (1) (k. 39, 58-63a.s.) wynika, że również w toku tego postępowania odwołujący był badany przez biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, którzy stwierdzili, iż nie wymaga on pomocy w kierowaniu swoim postępowaniem i prowadzeniu swoich spraw. Z oświadczenia M. R. na rozprawie w dniu 16.06.2015r. wynika, iż postanowieniem z dnia 20.02.2015r. wniosek o ubezwłasnowolnienie został oddalony a M. R. powyższe postanowienie

zaskarżyła apelacją. Pełnomocnik odwołującego wskazała nadto, iż omyłkowo wydano jej postanowienie o całkowitym ubezwłasnowolnieniu syna, podczas gdy faktycznie wniosek został oddalony. W tej sytuacji odpis postanowienia, złożony przez nią do akt (k. 16a.s.), jest nieprawidłowy.

Pełnomocnik odwołującego wniosła o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii uzupełniającej motywując to koniecznością ustosunkowania się do dokumentacji medycznej i orzeczenia Rejonowej Komisji Lekarskiej wydanej na potrzeby powołania do służby wojskowej. Oddalając wniosek o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii uzupełniającej Sąd miał również na uwadze fakt, iż A. R. (1) wniosek o przyznanie prawa do renty socjalnej złożył w dniu 26.02.2014r., zaś w/w orzeczenie Rejonowej Komisji Lekarskiej zostało wydane znacznie później, bo 12.06.2015r. a nadto ocenia tylko zdolność odwołującego do pełnienia służby wojskowej. Z historii choroby z (...) (k. 158-159a.s.) wynika zaś, że odwołujący wizyty w Poradni rozpoczął ok. 6 miesięcy po wydaniu zaskarżonej decyzji, bo w lutym 2015r. Wprawdzie jest jeden zapis wizyty w sierpniu 2013r., lecz sprowadziła się ona tylko do rozmowy z matką odwołującego.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż sporządzone już w sprawie opinie opierają się o całość istotnego w sprawie materiału dowodowego i żadna z nich nie stwierdza choroby psychicznej oraz całkowitej niezdolności do pracy. Opinia drugiego zespołu biegłych odpowiada również na zarzuty odwołującego co do wpływu stwierdzanych u niego schorzeń na zdolność do wykonywania przez niego pracy.

Z tych względów należy zdaniem Sądu podzielić wnioski wskazane w opiniach biegłych co do braku całkowitej niezdolności do pracy A. R. (3). Jego odwołanie od decyzji ZUS z dnia 03.06.2014r. zostało wobec tego oddalone w oparciu o art. 477¹⁴§ 1 kpc.